

Sportens publikum

Hvorfor er mennesker fascinerede af sport, og hvordan kommer det til udtryk? Hvad er *sportens tiltrækningskraft*, og hvordan indgår rollen som tilskuer i menneskers liv? Igennem disse spørgsmål kan man komme til at få en bedre forståelse af, hvorfor sporten er så stor en del af vores samfund og blive klogere på *sportens kulturelle betydning*.

Publikum er en stor del af sportens verden. Vi skal nu se nærmere på, hvad det er som tiltrækker folk ved sporten. Som gør, at man bruger penge og tid på at se andre mennesker dyrke deres sport. Her skal vi fokusere på fodbold, fordi langt de fleste undersøgelser handler om dette. Det er her, man har mest viden. Mange af de forhold, der diskuteres, vil dog være af overordnet karakter og derfor også være relevant i forhold til mange andre sportsgrene.

Et historisk overblik

Den første vedvarende interesse for tilskuerfænomenet skal man frem til midten og slutningen af 1960'erne for at finde. Det er fodboldhooliganismens opståen i 1960'ernes England, der sætter gang i interessen for publikum blandt forskerne – eller rettere hooliganismen som mediefænomen med politisk interesse. (...) I Danmark begyndte en bredere opmærksomhed omkring sportstilskuere et andet og mere fredeligt sted, da de rød-hvide roligans i 1980'erne kom i fokus i medierne og undersøgelser. I 1990'erne blev det efterhånden klubfodboldens og fanklubbernes tid. Supporterklubberne medførte en ændret stemning på de danske fodboldstadions, og medierne fik også snart øjnene op for denne nye tilskuerkultur. Med Superligaens oprettelse blev tilskuerscenen i den bedste række efterhånden også tilført nogle andre og nye tilskuervaner. Fokuseringen på bedre stadions med andre faciliteter medførte, at fx børnefamilier blev en særlig målgruppe med specielle tribuneafsnit, og de øgede økonomiske krav krævede bedre forhold for sponsorerne. De såkaldte sponsorlounges, hvor man kan spise før kampen og få varmen i pausen, er i dag en nødvendighed på alle topstadions, og 'jakkesættene' er blevet en ny stor tilskuergruppe. Den danske tilskuerkultur – i hvert fald på fodboldfronten – ændrede sig altså markant i løbet af en relativ kort årrække.

Også fodboldvolden kom i fokus i 1990'erne, hvor sammenstød og slagsmål mellem fangrupper og mellem fans og politi blev hyppigere. Der opstod også mindre fangrupper med en erklæret voldelig politik især i de fire store klubber FCK, Brøndby IF, AGF og Aab. Disse grupperinger står for en mere organiseret voldelig tilskuerkultur, der især kommer til udtryk, når man møder hold med fangrupper af samme karakter. (...)

Publikummets mange ansigter

Som der også er eksempler på i det foregående afsnit, findes der mange betegnelser for mennesker, der følger med i en sportsbegivenhed. Nogle eksempler er Publikum, tilskuer, fans, supportere, tilhængere, hooligans og casuals. De fleste vil være enige om, at der er visse forskelle på de nævnte betegnelser, men hvori disse forskelle består, kan det være sværere at redegøre præcist for. Der findes ingen fuldstændig faste og urokkelige definitioner på de mange begreber. I det følgende vil de forskellige grupper blive karakteriseret. De forskellige begreber kan placeres på en skala, der bevæger sig fra det brede og massebetegnende (nederst) mod det snævre og specificerede (øverst). De er samlet i tre grupper med delvist overlappende og synonyme begreber:

Publikum og tilskuere

Et publikum er den bredeste betegnelse for en gruppe, der under en eller anden form 'følger noget' uden selv at deltage. Ofte vil et publikum være en gruppe af betalende, der har foretaget et bevidst valg om at overvære en bestemt begivenhed. Det er dog ikke altid tilfældet. Man siger, at en forfatter har et vist publikum eller i sportens verden, at fx dansk sumobrydning har et begrænset publikum i betydningen af 'interesserede'. I en sportsbegivenhed er alle dem, vi her interesserer os for, publikummer. De allerfleste er også tilskuere, men der kan være en forskel, idet ikke alle nødvendigvis ser på kampen. En tilskuer er pr. definition en, der ser på noget, men fx en koncert eller en bog kan have et publikum, men ikke tilskuere. På dansk har vi også begrebet seer, der endnu mere præcist kan anvendes om den tilskuer, som overværer en begivenhed via fjernsynet. Vores fokus er dog her på live-tilskueren.

Tilhængere

I figuren er begreberne tilhængere, supportere og fans placeret i samme gruppe. Det skyldes, at de tre begreber kan være vanskelige at adskille både sprogligt og indholdsmæssigt. De dækker i nogle tilfælde det samme og i andre sammenhænge over grupper med mindre forskelle. Tilhænger betragtes her som et bredt 'paraply-begreb', der også dækker over fx supportere og fan. Når man ser på antallet, er tilhængerbetegnelsen en yderligere afgrænsning af tilskuermængden, da ikke alle tilskuere til fx en fodboldkamp kan betegnes som tilhængere. Forskellen drejer sig først og fremmest om en sympatifølelse, idet tilhænger har mere eller mindre stærke sympatier for den ene part i kampen, hvad tilskueren ikke behøver at have. Sympatien kan komme til udtryk på mange forskellige måder og danne grundlag for en støtte af større eller mindre omfang. Det vigtige er, at tilhængerens følelsesmæssigt er knyttet til kampen i form af beundring, sympati, loyalitet etc.

Denne kategori er ikke mindst et meget fremtrædende fænomen i sportens univers, hvor konkurrenceelementet i duellen mellem to eller flere parter er meget central. Forkærligheden for et bestemt hold eller en bestemt udøver kan komme direkte eller meget konkret til udtryk i situationer, hvor tilhængere er tilskuere. Det kan også være mindre direkte relateret til en bestemt adfærd og blot vise sig som publikums generelle forkærlighed for eksempelvis et bestemt hold man 'holder med'.

Fans og supportere

En fan er igen en delmængde af tilhængerbegrebet. Forskellen handler om styrken og intensiteten i sympatifølelsen og tilknytningen til fx et bestemt hold. Ordet fan kommer af det engelske *fanatic*, dvs. fanatiker, og henviser dermed til en person med stærkere bånd til det man beundrer end hos andre tilhængere.

En fan er altså en tilhænger, der er mere ekstrem i den måde han holder med nogen på, og i den måde dette kommer til udtryk.

Supportere er en betegnelse, der i sportssammenhæng først blev almindelig på dansk i løbet af 1990'erne. Det er taget direkte fra engelsk (med betydning 'en der støtter') og er i mange sammenhænge synonymt med fan. Nogle mener, at der kan skelnes mellem fan og supporter ved at sige, at supportere er dem, der er organiserede i supportklubber. Teoretisk er det naturligvis en praktisk og simpel forskel, men ser man på virkeligheden bliver det mindre enkelt. Alle større fodboldklubber i Danmark har organiserede grupper af tilhængere. Blandt fx fodboldklubberne i Superligaen kalder næsten alle de officielle fanklubber sig netop fanklubber. Eksemplerne på sammenblanding af fan og supportere er mange, og de vil derfor her blive brugt som synonymer.

Hooligans

Ordet hooligan betyder egentlig blot bølge eller voldsmand, men det er i dag et begreb tæt knyttet til sportens verden og specielt til fodboldens publikum. Nogle forskere fastholder, at hooliganismen altid er organiseret og planlagt gruppevold, men der er en tendens til, at hooliganisme er blevet en samlet betegnelse for al sports-/fodboldrelateret vold blandt publikum. En hooligan er altså en person, der udøver vold eller hærværk, og som på en eller anden vis har forbindelse til en sportsbegivenhed.

En bestemt type af hooligans går i England under betegnelsen *casuals*. Det dækker over mere ekstreme og særligt voldelige grupper af tilhængere klædt i afslappet mærketøj (deraf navnet).

Sportens
publikum
af
Thomas
Ilkjær
fra Idræt i
perspektiv

Uddrag af

s. 91-98